

KEBERKESANAN KAEDAH PETA PEMIKIRAN *I-THINK* TERHADAP PENCAPAIAN DAN SIKAP MURID DALAM PEMBELAJARAN KOMSAS

(The Effectiveness of *i-Think* Thinking Map through Achievements and Students Attitude of Literature Component Learning (KOMSAS))

NIK NUR FARIHAH NIK HARMI

Bahagian Biasiswa
Kementerian Pendidikan Malaysia
nikno_farihah@yahoo.com

Dihantar pada:
20 November 2018

Diterima pada:
8 April 2019

Koresponden:
nikno_farihah@yahoo.com

Abstrak: Pengajaran dan pembelajaran (P&P) bahasa khususnya Komponen Sastera Bahasa Melayu (KOMSAS) boleh dijadikan medium yang berkesan untuk mengajar kemahiran berfikir aras tinggi serta melahirkan murid yang berfikir secara kritis dan kreatif. Kajian ini bertujuan untuk mengkaji sejauh manakah keberkesanan kaedah peta pemikiran *i-think* yang digunakan oleh guru semasa proses P&P berjalan bagi meningkatkan pencapaian dan sikap murid tingkatan 4. Kajian ini membandingkan pencapaian dan sikap murid kumpulan eksperimen dan kumpulan kawalan sebelum dan selepas pengajaran. Kajian ini menggunakan kaedah kajian kuasi-eksperimental bagi menguji keberkesanan kaedah peta pemikiran *i-think* dalam P&P KOMSAS. Kajian ini dijalankan selama lapan minggu dengan menggunakan borang kaji selidik yang melibatkan 68 orang murid sebuah sekolah menengah di daerah Pasir Puteh, Kelantan. Murid kumpulan eksperimen terdiri daripada 33 orang dan murid kumpulan kawalan pula terdiri daripada 35 orang. Data dianalisis menggunakan *Predictive Analytics SoftWare (PASW) Statistics 20* untuk data deskriptif dan inferensi. Dapatan kajian menunjukkan min bagi pencapaian dan sikap sebelum P&P menggunakan kaedah peta pemikiran *i-think* berada pada tahap sederhana, manakala selepas P&P menggunakan kaedah yang sama berada pada tahap tinggi. Terdapat perbezaan yang signifikan $p < 0.05$ antara markah pencapaian murid kumpulan eksperimen dan kumpulan kawalan sebelum dan selepas proses P&P menggunakan peta pemikiran *i-think*. Selain itu, terdapat perbezaan yang signifikan $p < 0.05$ antara sikap kumpulan eksperimen dan kumpulan kawalan sebelum dan selepas menggunakan kaedah pembelajaran yang berbeza. Implikasi kajian adalah penggunaan peta pemikiran *i-think* dapat meningkatkan pencapaian dan sikap murid dalam mempelajari KOMSAS Bahasa Melayu.

Kata kunci: Kaedah eksperimen, kaedah peta pemikiran *i-think*, pencapaian murid, sikap murid, pembelajaran komponen sastera

Abstract: Teaching and Learning (T&L) language especially Malay literature component (KOMSAS) can be used as an effective medium to teach the higher level of thinking and also to produce the students who think critically and creatively. The aim of this research is to study the effectiveness of *i-think* thinking map that has been used by teachers in teaching and learning process which aim to enhance students' achievement. Thus, the study compared the achievement and attitude of experiment group and controlled group before and after teaching. Quasi-experimental was used to test the effectiveness of *i-think* thinking map method in T&L of KOMSAS. This research was conducted for eight weeks using the questionnaires which involving 68 students in one school in Pasir Puteh, Kelantan. 33 students were involved in experiment group and 35 students in controlled group. Predictive Analytics Software (PASW) Statistic 18 was used to analyse the descriptive and inferential data. The result showed that the min of achievement and behaviour for teaching and learning by using *i-think* thinking map were in high level score. Apart from that, there was a significant difference $p < 0.05$ between the achievement mark of experiment group and controlled group for before and after T&L. Besides, a significant difference can be seen $p < 0.05$ in behaviour aspect between experiment group and controlled group for before and after using different learning method. The implication of the study is that the use of *i-think* thinking map can improve student achievement and attitudes in learning KOMSAS Malay Language.

Keywords: Experimence method, *i-think* thingking maps, students achievement, students attitude, literature component learning

PENGENALAN

Peta pemikiran merupakan satu inovasi baharu yang telah diperkenalkan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM). Peta pemikiran merupakan alat berfikir yang membolehkan guru menyampaikan kurikulum yang sedia ada dalam bentuk yang lebih menarik. Program *i-Think* merupakan satu program yang bertujuan untuk mempertingkatkan dan membudayakan kemahiran berfikir dalam kalangan murid ke arah menghasilkan murid yang berinovatif. Guru dan murid akan menggunakan alat berfikir dalam pengajaran dan pembelajaran (P&P), di samping melaksanakan aktiviti kemahiran berfikir aras tinggi di dalam bilik darjah. Abjad 'i' memberi maksud inovasi dan 'Think' pula membawa maksud pemikiran secara inovatif yang perlu ada pada semua murid (Bahagian Pembangunan Kurikulum, KPM 2012).

Peta pemikiran merupakan satu alat untuk berfikir yang dipersembahkan dalam lapan bentuk peta pemikiran secara visual yang mudah untuk diguna pakai dan difahami bagi merentas kurikulum. Menurut Bahagian Pembangunan Kurikulum (KPM 2012), peta pemikiran telah menggabungkan proses pembelajaran secara kognitif dan persembahan maklumat secara visual dalam bentuk grafik. Peta pemikiran juga boleh digunakan untuk mendefinisikan sesuatu perkara mengikut konteks yang sesuai, boleh menerangkan menggunakan kata/frasa adjektif, boleh membanding beza, boleh membuat pengelasan, boleh menjadi sebahagian daripada keseluruhan, boleh membuat turutan, boleh membuat sebab dan akibat, dapat menjadi analogi untuk sesuatu perkara dan boleh menjadi visual pemikiran yang umum untuk kelas dan sekolah. Setiap peta pemikiran mempunyai proses pemikiran yang tersendiri. Penggunaan peta ini juga boleh disesuaikan mengikut tajuk atau unit pelajaran berdasarkan ilustrasi peta pemikiran yang ada.

Dalam kajian ini, peta pemikiran menyerupai alat-alat berfikir yang lain seperti peta minda dan peta konsep namun, peta pemikiran lebih terarah, tersusun dan terancang penggunaannya. Peta pemikiran mempunyai lapan jenis atau bentuk dan bagi setiap jenis mempunyai fungsi yang tersendiri untuk menerangkan sesuatu perkara.

PERNYATAAN MASALAH

KPM telah mula memperkenalkan kemahiran berfikir kreatif dan kritis (KBKK) dalam proses P&P dengan mempelbagaikan alat berfikir untuk digunakan. Hal ini kerana pelbagai alat berfikir yang sedia ada sebelum ini seperti peta minda, peta konsep, *six thinking hats* dan sebagainya telah diperkenalkan bagi membantu murid untuk berfikir dan membuat penaaakulan. Program *i-Think* merupakan alat berfikir yang membolehkan guru menyampaikan kurikulum yang sedia ada di dalam bentuk yang lebih bermakna kepada murid. Berdasarkan kajian kecerdasan peta pemikiran telah menggabungkan proses pembelajaran secara kognitif dan persembahan maklumat secara visual dalam bentuk grafik (KPM 2012).

Manifestasi daripada pernyataan berikut memberikan isu yang dapat diketengahkan dalam kajian ini ialah guru kurang menerapkan kemahiran berfikir aras tinggi (Zamri 2019). Kemahiran berfikir perlu diterapkan di dalam bilik darjah tidak terkecuali dalam P&P KOMSAS. Untuk meningkatkan kemahiran berfikir di dalam bilik darjah guru perlu mempelbagaikan kaedah pengajaran supaya murid lebih berminat untuk belajar. Hal ini dapat dilihat dalam kajian yang dijalankan oleh Syazana dan Zamri (2018) yang mendapati ramai guru Bahasa Melayu kurang memberi penekanan kepada aspek kemahiran berfikir aras tinggi (KBAT) kepada murid. Guru tidak mengajar murid-murid menguasai kemahiran mencari, memahami, menganalisis dan menggunakan maklumat dengan lebih mendalam.

Kajian yang dijalankan oleh penyelidik Bahasa Melayu seperti Mohd Hafiz dan Zamri (2017), Tengku Fairus dan Zamri (2014), Nor Hasmaliza dan Zamri (2014, 2015), Nor Syazwani dan Zamri (2015) dan lain-lain mendapati bahawa guru Bahasa Melayu masih belum dapat menyebatkan kemahiran berfikir, terutamanya KBAT dalam proses P&P di dalam bilik darjah. Kajian-kajian ini disokong oleh kenyataan Sharifah Nor (2012), yang menyatakan bahawa kemahiran berfikir guru Bahasa Melayu masih berada pada tahap mekanikal dan masih belum diserapkan secara terancang. Oleh yang demikian, guru seharusnya bijak menggunakan strategi KBKK dalam memberikan sesuatu tugasan kepada murid dengan mengambil kira ciri perbezaan seseorang murid itu

sendiri agar objektif pengajaran dapat disampaikan secara berkesan.

P&P masih menjurus kepada orientasi peperiksaan telah melemahkan usaha untuk melahirkan murid yang seimbang dari segi intelek, rohani, emosi dan jasmani seperti yang terkandung dalam Falsafah Pendidikan Kebangsaan (FPK). Penekanan kepada peperiksaan menyebabkan guru-guru meminggirkan aspek kemahiran berfikir murid-murid dengan memberikan tumpuan kepada usaha menghabiskan sukatan pelajaran dan penguasaan teknik menjawab soalan semata-mata. Hal ini juga dapat dilihat melalui kajian yang dijalankan oleh Zamri dan Nor Razah (2011), menyatakan bahawa dalam konteks P&P penyoalan berupaya dan menggalakkan interaksi guru dan murid secara berkesan.

Soalan-soalan yang dikemukakan oleh guru dapat mencungkil pengetahuan murid dan mengukuhkan pelajaran yang disampaikan oleh guru. Soalan-soalan yang dikemukakan oleh guru mestilah dapat menguji atau menilai input dan sumber yang terkandung di dalam Sukatan Pelajaran Bahasa Melayu KOMSAS, telah disampaikan oleh guru semasa proses P&P dengan berkesan. Tegasnya, seorang guru yang mahir ialah seorang guru penyoal yang berkesan kerana beliau dapat menggunakan soalan-soalan yang membimbing murid memberikan idea yang jelas, mengembangkan potensi berfikir, serta dapat menggerakkan daya imaginasi murid.

Kaedah P&P banyak berpusatkan guru dan masih lagi mengamalkan kaedah tradisional. Pengajaran berpusatkan guru atau kaedah tradisional menyebabkan objektif Kurikulum Standard Sekolah Rendah (KSSR) dan Kurikulum Standard Sekolah Menengah (KSSM) yang sedang dijalankan sekarang bukan sahaja tidak tercapai malah menyebabkan isu murid yang pasif akan terus berlaku. Kajian yang dijalankan oleh Alizah (2016), Alizah dan Zamri (2019), mendapati pembelajaran yang berpusat guru (pensyarah) telah menyebabkan murid menjadi pasif.

Perlakuan murid yang pasif boleh diatasi dengan mengaktifkan interaksi guru dengan murid, murid dengan murid dan penggunaan alat bantu mengajar di samping memberi sedikit kebebasan untuk berfikir secara kreatif melalui penglibatan aktif dan memudahkan murid dalam meluahkan idea mereka. Menurut Zamri (2011), kesediaan guru Bahasa Melayu untuk menyampaikan bahan

pengajaran merupakan perkara terpenting dalam pengendalian sesi P&P di dalam bilik darjah. Hal ini bermakna pengetahuan guru Bahasa Melayu tentang isi kandungan Bahasa Melayu merupakan kesediaan terpenting untuk memastikan keberkesanan pengajarannya. Guru Bahasa Melayu sepatutnya mempelbagaikan kaedah pengajaran mereka agar aktiviti P&P menjadi lebih menarik, menyeronokkan dan tidak membosankan (Zamri 2014).

Kajian tentang keberkesanan alat berfikir seperti peta pemikiran *i-Think* dalam P&P Bahasa Melayu khususnya KOMSAS sehingga kini kurang dijalankan. Kebanyakan kajian dijalankan dalam bidang Sejarah, Sains dan Matematik (Zamri 2014, 2019). Justeru, kajian ini bertujuan untuk melihat sejauh mana keberkesanan kaedah peta pemikiran *i-Think* dalam proses P&P KOMSAS di dalam bilik darjah.

OBJEKTIF KAJIAN

Objektif kajian ini adalah untuk:

1. Membandingkan pencapaian murid kumpulan eksperimen dan kumpulan kawalan sebelum dan selepas P&P KOMSAS.
2. Membandingkan perbezaan sikap murid kumpulan eksperimen dan kumpulan kawalan dalam KOMSAS sebelum dan selepas proses P&P.

HIPOTESIS KAJIAN

Hipotesis-hipotesis kajian adalah seperti yang berikut:

- Ho1: Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara markah pencapaian murid dalam ujian pra dan ujian pasca bagi kumpulan eksperimen yang mengikuti kaedah pembelajaran menggunakan peta pemikiran *i-Think*.
- Ho2: Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara markah pencapaian murid dalam ujian pra dan ujian pasca bagi kumpulan kawalan yang mengikuti kaedah pembelajaran secara tradisional.
- Ho3: Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara sikap murid terhadap KOMSAS bagi kumpulan eksperimen sebelum dan selepas proses P&P menggunakan peta pemikiran *i-Think*.

Ho4: Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara sikap murid terhadap KOMSAS bagi kumpulan kawalan sebelum dan selepas P&P menggunakan kaedah tradisional.

METODOLOGI

Reka Bentuk Kajian

Kajian yang dijalankan adalah berbentuk kuasi-eksperimen. Reka bentuk ini digunakan untuk menggantikan reka bentuk eksperimen yang sebenar. Sebelum menjalankan kajian eksperimen, guru yang akan mengajar kelas kajian didedahkan dengan pengajaran menggunakan peta pemikiran *i-Think*. Sebelum memulakan pengajaran, satu borang kaji selidik mengenai sikap murid terhadap KOMSAS diedarkan kepada murid kumpulan eksperimen dan kumpulan kawalan.

Kedua-dua kumpulan ini juga akan menjawab ujian pencapaian pra, bagi melihat pencapaian murid dalam KOMSAS sebelum kajian dijalankan. Kajian dijalankan selama lapan minggu dengan penggunaan kaedah peta pemikiran *i-Think* ke atas kumpulan eksperimen, manakala kumpulan kawalan dengan kaedah tradisional.

Setelah tamat kajian selama lapan minggu, kedua-dua kumpulan telah diuji dengan satu lagi ujian pasca untuk melihat pencapaian mereka setelah didedahkan dengan kaedah pengajaran menggunakan peta pemikiran *i-Think* dan kaedah tradisional. Kedua-dua kumpulan ini juga telah menjawab borang kaji selidik pasca bagi mengetahui sikap selepas selesai lapan minggu P&P.

Sampel Kajian

Sampel dalam kajian ini terdiri daripada 68 orang murid tingkatan 4 daripada dua kelas yang setara pencapaian mereka. Kedua-dua kelas ini ialah kelas beraliran Sains. Murid kumpulan eksperimen terdiri daripada 33 orang dan murid kumpulan kawalan pula terdiri daripada 35 orang, di dalam kelas yang ingin dikaji.

Instrumen Kajian

Dalam kajian ini, tiga instrumen kajian digunakan, iaitu rancangan pengajaran harian (RPH) menggunakan kaedah peta pemikiran *i-Think*, set

soalan ujian pencapaian pra dan pasca serta set soal selidik pra dan pasca. Instrumen set selidik adalah berdasarkan kajian Khairuddin (2011) dan diubahsuai bersesuaian dengan tajuk serta elemen yang ingin dikaji.

Instrumen mengandungi dua bahagian. Bahagian A yang berkaitan dengan maklumat latar belakang responden kajian. Bahagian B adalah mengenai sikap murid terhadap subjek KOMSAS. Kesemua soalan soal selidik diberi pilihan jawapan lima skala Likert, iaitu Sangat Tidak Setuju (STS), Tidak Setuju (TS), Tidak Pasti (TP), Setuju (S), dan Sangat Setuju (SS).

Analisis Data

Pengkaji menganalisis data kuantitatif dengan menggunakan perisian *Predictive Analytics SoftWare (PASW) Statistics 20*. Analisis deskriptif ini digunakan untuk menghuraikan demografi sampel kajian seperti peratus dan frekuensi. Analisis inferensi digunakan untuk menguji ujian-t. Skor min yang diperoleh dirujuk berdasarkan skala min Mohd Majid (2005), iaitu 1.00-266 (Rendah), 2.67-3.66 (Sederhana) dan 3.67-5.00 (Tinggi).

DAPATAN Kajian

Demografi Responden

Sampel ini telah dibahagikan kepada dua kumpulan iaitu, kumpulan eksperimen dan kumpulan kawalan. Daripada jumlah tersebut kumpulan eksperimen yang diwakili murid dalam kelas 4 Sains 1 iaitu seramai 33 orang melibatkan 9 orang (27.3%) murid lelaki dan 24 orang (72.7%) murid perempuan. Kumpulan kawalan pula, melibatkan murid kelas 4 Sains 2 iaitu seramai 35 orang secara keseluruhannya. Murid lelaki adalah seramai 10 orang (28.6%) dan murid perempuan seramai 25 orang (71.4%).

Mengikut profil responden kajian pencapaian Bahasa Melayu semasa Peperiksaan Menengah Rendah (PMR) kumpulan eksperimen mencatatkan keputusan A seramai 24 orang (72.7%) dan B seramai 9 orang (27.3%). Sementara itu, bagi kumpulan kawalan pula mencatatkan keputusan A seramai 31 orang (88.6%), keputusan B seramai 2 orang iaitu (5.7%) dan C seramai 2 orang (5.7%). Secara lebih jelas, rajah 4.1 menunjukkan

pencapaian murid untuk Peperiksaan Menengah Rendah (PMR) bagi kedua-dua kumpulan yang terlibat:

JADUAL 1. Profil responden kajian

Kumpulan	Demografi	Kategori	Bilangan	Peratus (%)
Eksperimen	Jantina	Lelaki	9	27.3
		Perempuan	24	72.7
	Pencapaian Bahasa Melayu (PMR)	A	24	72.7
		B	9	27.3
		C	0	0.00
Kawalan	Jantina	Lelaki	10	28.6
		Perempuan	25	71.4
	Pencapaian Bahasa Melayu (PMR)	A	31	88.6
		B	2	5.7
		C	2	5.7

Min Pencapaian Murid Sebelum dan Selepas P&P Kumpulan Eksperimen dan Kawalan

Dapatan skor min pada Jadual 2 menunjukkan pencapaian markah bagi ujian pra murid kumpulan eksperimen yang didedahkan dengan kaedah peta pemikiran adalah pada tahap sederhana rendah (min=2.18) dan markah bagi ujian pasca telah meningkat pada tahap tinggi iaitu (min=4.91). Secara lebih jelas, Jadual 2 menunjukkan min dan sisihan piawai pencapaian markah ujian pra dan pasca kumpulan eksperimen. Hal ini jelas menunjukkan bahawa, peningkatan pencapaian murid dengan menggunakan peta pemikiran jauh lebih tinggi berbanding sebelum menggunakan peta pemikiran. Perbezaan min yang ketara menunjukkan bahawa peta pemikiran dapat membantu dan menarik minat murid-murid dalam meningkatkan pencapaian sekiranya peta pemikiran digunakan ketika proses pembelajaran.

JADUAL 2. Peratus pencapaian dan min pencapaian markah bagi ujian pra dan pasca kumpulan eksperimen

Peratus Pencapaian	Ujian Pra (%)	Ujian Pasca (%)
Rendah (1-2)	1 (3.0)	-
Sederhana (3-5)	25 (75.8)	-
Memuaskan (6-8)	7 (21.2)	-
Baik (9-11)	-	3 (8.6)
Cemerlang (12-15)	-	30 (85.7)
Min	2.18	4.91

Skor min pada Jadual 3 menunjukkan pencapaian markah bagi ujian pra murid kumpulan kawalan yang didedahkan dengan kaedah tradisional adalah pada tahap sederhana rendah (min=2.11) dan markah bagi ujian pasca telah meningkat dengan kadar yang sedikit namun masih lagi pada tahap sederhana iaitu (min=3.71). Hal ini menunjukkan pencapaian murid selepas menggunakan kaedah tradisional dapat meningkat dengan lebih tinggi sekiranya kaedah pengajaran dapat dipelbagaikan supaya dapat menarik minat murid untuk terus belajar. Selain itu, kaedah tradisional yang digunakan ketika proses pembelajaran mestilah pelbagai. Secara lebih jelas, Jadual 3 menunjukkan min dan sisihan piawai pencapaian markah ujian pra dan pasca kumpulan kawalan:

JADUAL 3. Peratus pencapaian dan min pencapaian markah bagi ujian pra dan pasca kumpulan kawalan

Julat Markah	Ujian Pra (%)	Ujian Pasca (%)
Rendah (1-2)	1 (2.9)	-
Sederhana (3-5)	29 (82.9)	-
Memuaskan (6-8)	5 (14.3)	12 (34.3)
Baik (9-11)	-	21 (60.0)
Cemerlang (12-15)	-	2 (5.7)
Min	2.11	3.71

Perbandingan Pencapaian Murid Sebelum dan Selepas P&P Kumpulan Eksperimen dan Kawalan

Sebanyak dua hipotesis dikemukakan untuk melihat perbandingan pencapaian markah murid-murid kumpulan eksperimen dan kumpulan kawalan yang diajar menggunakan kaedah yang berbeza-beza.

Ho1: Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara markah pencapaian murid dalam ujian pra dan ujian pasca bagi kumpulan eksperimen yang mengikuti kaedah pembelajaran menggunakan peta pemikiran *i-Think*. Jadual 4 menunjukkan nilai min ujian pra (min=2.18), iaitu pada tahap sederhana rendah dan meningkat pada tahap tinggi pada ujian pasca dengan min sebanyak min=4.91. Hal ini menunjukkan terdapat perbezaan min yang signifikan antara ujian pra dan ujian pasca bagi kumpulan eksperimen yang menggunakan peta

pemikiran *i-Think* di mana nilai-t ialah 27.292, $p < 0.05$.

Oleh itu, hipotesis Ho1 ditolak. Hal ini bermakna secara signifikan terdapat perbezaan yang signifikan jelas ketara antara ujian pra dan ujian pasca kumpulan eksperimen. Penggunaan peta pemikiran *i-Think* membantu meningkatkan pencapaian murid dalam pembelajaran KOMSAS.

JADUAL 4. Perbezaan min pencapaian ujian pra dan ujian pasca untuk kumpulan eksperimen

Kumpulan Eksperimen	N	Min	Sisihan Piawai	t	df	p
Ujian Pra	33	2.18	0.574	27.292	32	.000
Ujian Pasca	33	4.91				

* $p < 0.05$

Ho2: Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara markah pencapaian murid dalam ujian pra dan ujian pasca bagi kumpulan kawalan yang mengikuti kaedah pembelajaran secara tradisional. Jadual 5 menunjukkan nilai min ujian pra (min=2.11), iaitu pada tahap sederhana rendah dan hanya meningkat dengan kadar min yang sederhana pada ujian pasca iaitu (min=3.71). Hal ini menunjukkan bahawa, terdapat perbezaan yang signifikan antara ujian pra dan ujian pasca bagi kumpulan tradisional namun, peningkatan min dalam kedua-dua ujian tersebut masih lagi pada tahap sederhana dengan menggunakan kaedah tradisional. Ujian-t menunjukkan nilai-t ialah 12.867, $p < 0.05$.

Oleh itu, hipotesis Ho2 ditolak. Hal ini bermakna secara signifikan terdapat perbezaan di antara ujian pra dan ujian pasca kumpulan tradisional. Pencapaian pelajar kumpulan kawalan sebelum dan selepas mempelajari KOMSAS meningkat walaupun guru menggunakan kaedah tradisional mengajar KOMSAS Bahasa Melayu.

JADUAL 5. Perbezaan min pencapaian ujian pra dan ujian pasca untuk kumpulan kawalan

Kumpulan Kawalan	N	Min	Sisihan Piawai	t	df	p
Ujian Pra	35	2.11	0.736	12.867	34	.000
Ujian Pasca	35	3.71				

* $p < 0.05$

Perbandingan Sikap Murid Sebelum dan Selepas P&P Kumpulan Eksperimen dan Kawalan

Sebanyak dua hipotesis dikemukakan untuk menjawab persoalan kajian yang telah ditetapkan untuk melihat perbandingan sikap murid kumpulan eksperimen dan kumpulan kawalan sebelum dan selepas P&P menggunakan kaedah yang berlainan.

Ho3: Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara sikap murid terhadap KOMSAS bagi kumpulan eksperimen sebelum dan selepas P&P menggunakan kaedah tradisional.

Hasil analisis ujian-t mendapati Ho3 ditolak. Jadual 6 menunjukkan nilai min sikap ujian pra sederhana (min=3.90) dan meningkat kepada tahap tinggi pada ujian pasca (min=4.48). Berdasarkan min yang diperoleh selepas P&P menggunakan kaedah ini lebih berkesan dan menarik minat mereka untuk terus belajar, mengulangkaji dan mengingat setiap perkara seperti watak, sinopsis dan sebagainya di dalam sesebuah novel. Hal ini menunjukkan bahawa terdapat perbezaan yang signifikan antara ujian pra dan ujian pasca untuk sikap bagi kumpulan eksperimen yang menggunakan kaedah peta pemikiran.

Ujian-t menunjukkan nilai-t ialah 7.642, $p < 0.05$. Hal ini bermaksud secara signifikan terdapat perbezaan sikap murid sebelum dan selepas ujian dijalankan. Sikap pelajar meningkatkan setelah guru menggunakan peta pemikiran *i-Think* ketika mengajar KOMSAS Bahasa Melayu.

JADUAL 6. Perbezaan sikap terhadap KOMSAS sebelum dan selepas pengajaran bagi kumpulan eksperimen

Kumpulan Eksperimen	N	Min	Sisihan Piawai	t	df	p
Ujian Pra	33	3.90	0.429	7.642	32	.000
Ujian Pasca	33	4.48				

* $p < 0.05$

Ho4: Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara sikap murid terhadap KOMSAS bagi kumpulan kawalan sebelum dan selepas P&P menggunakan kaedah tradisional.

Hasil analisis ujian-t mendapati Ho4 ditolak. Jadual 7 menunjukkan nilai min sikap ujian pra

sederhana (min=3.69) dan meningkat kepada tahap tinggi dengan kadar yang sedikit pada ujian pasca (min=4.14). Hal ini menunjukkan bahawa terdapat perbezaan yang signifikan antara ujian pra dan ujian pasca untuk sikap bagi kumpulan kawalan yang menggunakan kaedah tradisional.

Ujian-t menunjukkan nilai-t ialah 4.717, $p < 0.05$. Hal ini bermaksud secara signifikan terdapat perbezaan sikap murid sebelum dan selepas ujian dijalankan bagi kumpulan kawalan.

JADUAL 7. Ujian t perbezaan sikap terhadap KOMSAS sebelum dan selepas pengajaran bagi kumpulan kawalan

Kumpulan Kawalan	N	Min	Sisihan Piawai	t	df	p
Ujian Pra	35	3.69	0.559	4.737	34	.000
Ujian Pasca	35	4.14				

* $p < 0.05$

PERBINCANGAN

Perbandingan Pencapaian Murid Sebelum dan Selepas P&P Kumpulan Eksperimen dan Kawalan

Hasil kajian menunjukkan dapatan kedua-dua hipotesis (H_{01} dan H_{02}) ditolak. Hal ini menunjukkan bahawa terdapat perbezaan yang signifikan antara markah pencapaian murid dalam ujian pra dan ujian pasca bagi kedua-dua kumpulan (eksperimen dan kawalan). Penolakan kedua-dua hipotesis ini disebabkan oleh skor min yang diperoleh daripada analisis tersebut. Di dapati skor min kumpulan eksperimen pada ujian pasca berada pada tahap sederhana rendah (min=2.18) dan ujian pra berada pada tahap tinggi (min=4.91). Bagi kumpulan kawalan pula skor min pada ujian pasca berada pada tahap sederhana rendah (min=2.11) dan ujian pra berada ada tahap sederhana (min=3.71).

Walaupun kedua-dua kumpulan memperoleh peningkatan dari segi skor min pencapaian, namun peningkatan bagi kumpulan kawalan hanya memberi kesan yang sedikit kepada pencapaian murid berbanding dengan kumpulan eksperimen peningkatan yang agak ketara daripada jumlah skor min yang diperoleh.

Dapatan ini menunjukkan dengan jelas bahawa penggunaan peta pemikiran *i-Think* semasa proses

P&P dapat meningkatkan kefahaman dan pencapaian murid dalam pembelajaran KOMSAS. Tambahan lagi, pengajaran dengan menggunakan kaedah ini adalah lebih berkesan dalam meningkatkan pencapaian murid dalam KOMSAS berbanding dengan kaedah tradisional.

Penggunaan peta pemikiran *i-Think* ini boleh dijadikan sebagai satu strategi yang baharu untuk pemahaman tentang makna konsep yang terkandung di dalam teks KOMSAS (novel) dengan lebih mendalam. Dapatan kajian ini menyamai dengan kajian Jumaliah dan Zamri (2016) yang menggunakan peta pemikiran *i-Think* sebagai alat kajian mereka. Hasil kajian mendapati terdapat kesan pengajaran menggunakan kaedah ini terhadap pencapaian murid berkenaan. Penggunaan peta pemikiran *i-Think* dapat meningkatkan pencapaian murid dalam pembelajaran KOMSAS Bahasa Melayu.

Dapatan kajian ini juga selari dengan kajian yang dilakukan oleh Syazana dan Zamri (2018), Tengku Fairus dan Zamri (2014), Nor Hasmaliza dan Zamri (2015), Nor Syazwani dan Zamri (2015) yang mendapati peta pemikiran sebagai alat kemahiran berfikir banyak membantu murid mempelajari Bahasa Melayu dengan baik.

Dengan kata lain, penggunaan peta pemikiran *i-Think* dapat membantu murid dalam menghuraikan setiap watak dan perwatakan, sinopsis dan sebagainya dengan mudah serta senang untuk difahami. Peningkatan pencapaian murid dalam KOMSAS adalah manifestasi daripada keberkesanan penggunaan peta pemikiran *i-Think* dalam P&P KOMSAS Bahasa Melayu.

Perbandingan Sikap Murid Sebelum dan Selepas P&P Kumpulan Eksperimen dan Kawalan

Dapatan keputusan ujian-t mendapati H_{03} dan H_{04} ditolak. Hal ini memberi maksud bahawa, selepas menjalani lapan minggu proses P&P menggunakan kaedah yang berbeza, didapati memang terdapat perbezaan sikap antara kedua-dua kumpulan dalam P&P KOMSAS. Hal ini dapat dilihat melalui dapatan skor min yang berbeza peningkatannya menerusi kumpulan eksperimen min ujian pra (min=3.90) dan meningkat pada ujian pasca (min=4.48). Seterusnya, bagi kumpulan kawalan pula skor min

pada ujian pra (min=3.69) dan meningkat dengan kadar yang sedikit pada ujian pasca (min=4.14).

Penggunaan kaedah ini mampu menarik minat murid terhadap KOMSAS. Penggunaan peta pemikiran *i-Think* oleh guru berupaya menarik minat murid dalam pembelajaran KOMSAS. Dapatan ini selari dengan dapatan yang diperolehi Anita (2009) yang menyatakan bahawa sikap dan pencapaian murid dapat ditingkatkan dengan mengubah cara pembelajaran yang biasa digunakan oleh murid-murid. Justeru, penggunaan peta pemikiran *i-Think* berjaya menarik minat dan sikap murid untuk belajar KOMSAS Bahasa Melayu.

Dapatan kajian ini selari dengan kajian yang dijalankan oleh Mohd Hafiz dan Zamri (2017), Rohaida dan Zamri (2015). Mereka mendapati minat murid meningkatkan apabila guru menggunakan peta pemikiran *i-Think* ketika mengajar Bahasa Melayu. Murid lebih mudah memahami dan berminat mempelajari Bahasa Melayu. Dalam kajian ini, peta pemikiran *i-Think* berjaya mengubah sikap murid daripada tidak berminat mempelajari KOMSAS kepada berminat mempelajari KOMSAS Bahasa Melayu.

Kesimpulannya, strategi guru menggunakan peta pemikiran *i-Think* sebagai kaedah mengajar KOMSAS amat berkesan dalam mengubah sikap murid dalam pembelajaran KOMSAS Bahasa Melayu.

KESIMPULAN

Pada hakikatnya, proses pemikiran aras tinggi murid-murid mengambil masa yang panjang untuk diukur namun kemahiran ini seharusnya diterapkan lebih mendalam ketika proses P&P. Hal ini kerana, melalui pembelajaran menggunakan peta pemikiran *i-Think* boleh merangsangkan daya ingatan dan kemahiran berfikir melalui gambar rajah yang dibuat. Melalui penggunaan peta pemikiran *i-Think* ini juga murid-murid akan lebih berminat dan pembelajaran mereka lebih menyeronokkan.

Peta pemikiran *i-Think* boleh dijadikan sebagai alat untuk menilai tahap kefahaman murid di dalam bilik darjah dengan isi kandungan pelajaran yang disampaikan oleh guru. Hal ini kerana, peta pemikiran *i-Think* boleh dijadikan satu alat hala tuju yang lebih terancang berbanding dengan alat

berfikir yang lain kerana setiap peta pemikiran *i-Think* mempunyai fungsi yang berbeza.

Selain itu, dengan menggunakan peta pemikiran *i-Think*, pemikiran murid lebih terarah dan terancang mengikut fungsi peta pemikiran yang telah ditetapkan berbanding alat berfikir yang lain seperti peta konsep dan peta minda. Murid boleh membuat perkaitan antara peristiwa sebelum, semasa dan selepas proses P&P di dalam bilik darjah. Murid juga dapat membuat perkaitan peristiwa pembelajaran ke dalam kehidupan seharian mereka untuk dijadikan panduan sekiranya mereka memahami konsep yang ingin diutarakan di dalam karya berkenaan.

Guru Bahasa Melayu dalam pembelajaran KOMSAS seharusnya menjadikan aktiviti membina peta pemikiran *i-Think* sebagai alat pembelajaran yang rutin, di samping alat berfikir dalam kalangan murid. Guru Bahasa Melayu perlu kreatif dan inovasi dalam P&P mereka (Saemah & Zamri 2016, 2017). Menerusi KOMSAS, peta pemikiran yang digunakan bukan sahaja boleh menyatakan fakta atau konsep sesuatu perkara malah ia juga boleh digunakan sebagai alat untuk melihat peristiwa, sebab musabab dan sebagainya. Walau bagaimanapun, lapan jenis bentuk asas pembinaan peta pemikiran *i-Think* ini perlu diaplikasikan oleh guru dan juga murid.

Program *i-Think* yang diperkenalkan di sekolah ialah satu usaha untuk membudayakan kemahiran berfikir dengan menggunakan satu alat berfikir, iaitu peta pemikiran yang dapat meningkatkan aras pemikiran murid. Dapatan kajian jelas membuktikan bahawa penggunaan peta pemikiran *i-Think* berupaya meningkatkan kefahaman, penghayatan, daya mengingat dan keseronokan dalam pembelajaran KOMSAS Bahasa Melayu.

RUJUKAN

- Alizah Lambri & Zamri Mahamod. (2019). *Pembelajaran berpusatkan pelajar: Teori dan amali*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Alizah Lambri. (2015). Pelaksanaan pengajaran dan pembelajaran berpusatkan pelajar dalam kursus Bahasa Melayu di sebuah IPTA. Tesis Doktor Falsafah. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.

- Anita Hassan. (2009). Kesan pembelajaran kooperatif sikap dan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran Sejarah. Tesis Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Jumaliah Mingan & Zamri Mahamod. (2016). Pengetahuan pelajar sekolah menengah tentang penggunaan peta pemikiran dalam pembelajaran Bahasa Melayu. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu*, 6 (2): 23-32.
- Kementerian Pelajaran Malaysia. (2013). Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia 2013-2025. Putrajaya: Bahagian Pembangunan Kurikulum.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. (2012). *Program i-Think membudayakan kemahiran berfikir*. Putrajaya: Bahagian Perkembangan Kurikulum.
- Khairuddin Ahmad. (2011). Keberkesanan kaedah peta konsep terhadap pencapaian, sikap, dan kemahiran memahami kronologi dalam kalangan pelajar tingkatan empat. Tesis Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd Hafiz Mohd Noor & Zamri Mahamod. (2017). Pengetahuan, sikap dan kesediaan guru Bahasa Melayu di daerah Limbang terhadap Kemahiran berfikir aras tinggi dalam pengajaran membuat ulasan. *Prosiding Seminar Pascasiswazah Pendidikan Bahasa Melayu Sabah dan Sarawak (Eksekutif) Kali Ke-6*, 385-398. Bangi: Penerbitan Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd Majid Konting. (2005). *Kaedah penyelidikan pendidikan*. Edisi Kelima. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nor Hasmaliza Hasan & Zamri Mahamod. (2014). Kemahiran berfikir aras tinggi dalam kalangan guru Bahasa Melayu: Satu tinjauan di daerah Kuala Terengganu. *Prosiding Seminar Pascasiswazah Pendidikan Bahasa Melayu & Kesusasteraan Melayu Kali Ketiga*, 473-482. Bangi: Penerbitan Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Nor Hasmaliza Hasan & Zamri Mahamod. (2015). Persepsi guru Bahasa Melayu sekolah menengah terhadap penerapan kemahiran berfikir aras tinggi dalam pengajaran dan pembelajaran. *Prosiding Seminar Pascasiswazah Pendidikan Bahasa Melayu & Kesusasteraan Melayu Kali Keempat*, 25-44. Bangi: Penerbitan Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Nor Syazwani Roni & Zamri Mahamod. (2015). Kemahiran berfikir aras tinggi dalam kesusasteraan Melayu: Peranan guru. *Prosiding Seminar Pascasiswazah Pendidikan Bahasa Melayu & Kesusasteraan Melayu Kali Keempat*, 299-310. Bangi: Penerbitan Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Rohaida Yusop & Zamri Mahamod (2015). Keberkesanan peta pemikiran dalam meningkatkan pencapaian penulisan Bahasa Melayu murid tahun 6. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu*, 5 (2): 31-37.
- Saemah Rahman & Zamri Mahamod. (2016). *Kreativiti dalam pengajaran dan pembelajaran*. (Pnyt.). Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Saemah Rahman & Zamri Mahamod. (2017). *Inovasi dalam pengajaran dan pembelajaran: Mengoptimumkan pembelajaran pelajar*. (Pnyt.). Kuala Lumpur: Penerbit Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Sharifah Nor Puteh. (2012). Keprihatinan guru Bahasa Melayu dalam melaksanakan kemahiran berfikir secara kritis dan kreatif. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu*. 2 (9): 19-31.
- Syazana Sahari & Zamri Mahamod. (2018). Persepsi guru Bahasa Melayu sekolah rendah daerah Sri Aman terhadap kemahiran berfikir aras tinggi dalam pengajaran dan pembelajaran. *International Journal of the Malay World and Civilization*, 6 (1), 63-78.
- Tengku Fairus Raja Hassan & Zamri Mahamod. (2014). Kemahiran berfikir aras tinggi: Persepsi dan amalan guru Bahasa Melayu semasa pengajaran dan pembelajaran di bilik darjah. *Prosiding Seminar Pascasiswazah Pendidikan Bahasa Melayu & Kesusasteraan Melayu Kali Ketiga*, 391-398. Bangi: Penerbitan Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Zamri Mahamod & Nor Razah Lim. (2011). Kepelbagaian kaedah penyoalan lisan dalam pengajaran Bahasa Melayu: Kaedah Pemerhatian. *Jurnal pendidikan Bahasa Melayu*, 1 (5): 51-65.
- Zamri Mahamod. (2011). Memperkasa guru, mempercekap pelajar: Pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu dalam abad ke-

21. *Prosiding Seminar Bahasa Melayu*, 1-29. Anjuran Pusat Bahasa Melayu Singapura pada 1 Jun 2011.

Zamri Mahamod. (2014). *Inovasi P&P dalam pendidikan Bahasa Melayu*. Cetakan Ketiga. Tanjung Malim: Penerbit Universiti Pendidikan Sultan Idris.

Zamri Mahamod. (2018). *Pemikiran inventif dalam pengajaran dan pembelajaran bahasa*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.

Zamri Mahamod. (2019). *Linguistik terapan dan pendidikan Bahasa Melayu*. Bangi: Penerbitan Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.